

PoCo Projectverslag juli 2025 - juli 2026

16 juli 2025

Twee vertegenwoordigers van de Nationale Galerie in Praag ontmoeten het PoCo-team bij SRAL: dr. Adam Šrejber en dr. Jitka Šrejberová. De laatste zal ook spreken op het PoCo-interimsymposium op 31 oktober als hoofd van de afdeling Wetenschap en Onderzoek. Deze bijeenkomst bood de gelegenheid om ervaringen uit te wisselen over regionale erfgoedbeschermingskwesties, praktische aspecten van het runnen van een museum-restauratieatelier en internationale en regionale samenwerkingsverbanden. Ook een bezoek aan de polychromiecollectie van het Bonnefanten stond op het programma.

17 juli – 26 Sept

De laser van CICS uit Keulen is te leen voor een periode van ongeveer drie maanden, voor het vrijleggen van de verflagen van het kruis van Van Steffeswert. Rosanne, Manon en Ausrine werken om de beurt twee uur met het apparaat om de tijd dat het apparaat beschikbaar is zo optimaal mogelijk te benutten.

18 juli

Conditieopname Lambertuskerk in Horst. SRAL heeft onderhoudscontracten lopen bij verschillende kerken in de regio, waaronder de Lambertuskerk in Horst. Manon en Ausrine

controleren de beelden op mogelijke beschadigingen, stoffen ze af, retoucheren en consolideren waar nodig.

30 juli

Vanaf deze datum komen meerdere objecten van de lijst voorbeeldwerken in het project binnen bij SRAL. Het gaat om goede voorbeelden van conserveringsproblematiek van verschillende aard en uit verschillende periodes. Elke PoCo-partner heeft werk(en) ingebracht voor deze lijst. Het onderzoek van de volgende objecten is gestart:

Huys van Leijden – Het laatste avondmaal

Conditieopname, kleuronderzoek en monstername.

Museum W Weert – twee beelden van Nicolaas van der Veken

Foto's, conditieopname, kleuronderzoek.

Museum Krona – twee engelen

Kleuronderzoek (Foto zie 21 november)

Vervolg werk aan Kruishout Jan van Steffeswert

Alledrie de junioren werken aan de verdere vrijlegging van de verflagen tot op de zwarte laag boven het azuriet, met scalpel en warmteblazer. Dit is tijdsintensief werk, continu met een microscoop, wat veel concentratie vereist.

4 September

Rosanne en Lydia zijn aanwezig bij de bijeenkomst van ARDS (*The Platform for Medieval Sculpture*) over de beeldhouwer Artus Quellinus in Amsterdam. Bieke van der Mark van het Rijkmuseum geeft een presentatie over hem en de actuele tentoonstelling van zijn werk in het Paleis op de Dam.

19 september

Locatiebezoek Centraal Museum, waarbij drie vertegenwoordigers van partners aanwezig zijn; Catharijneconvent, Huis van Leyden en Rijksmuseum Twenthe.

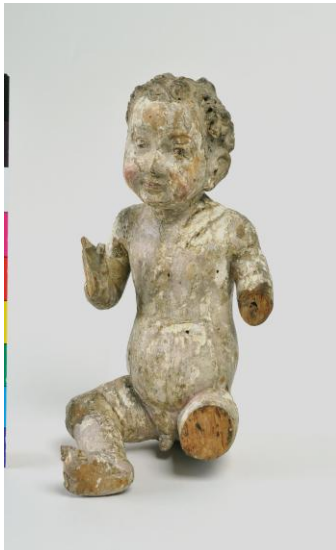
Er zijn drie objecten nader onderzocht; twee van steen en een van hout. Twee interessante houten beelden afkomstig van een orgel komen naar SRAL als aanvulling op de verzameling voorbeeldwerken vanwege hun opvallende opbouw uit meerdere lagen hout.

September-Oktober Stage Rosanne

Rosanne loopt stage bij het Schnütgen Museum in Keulen onder begeleiding van restaurator Andrea Hünteler. Ze werkt voornamelijk aan de retouche van een Jezusbeeldje, dat onderdeel is van een Anna te Drieën, in restauratie voor de tentoonstelling Praymobil in het Suermondt-Ludwig Museum in Aachen. (Onderwerp van een van de presentaties van het PoCo-interimsymposium in oktober).

Links Christus vóór retouche, midden na retouche. Rechts overzicht beeld voor retouche.

Oktober Stage Ausrine

Ausrine loopt stage in het restauratieatelier van Sarah Grimberg en Verena Ebel in Keulen. Zij werkte voornamelijk aan de restauratie van een retabel uit de St. Viktor Kerk in Xanten, dat

uit elkaar gehaald in het atelier binnenkwam. Ze leert veel over consolidatie en verschillende restauratiematerialen.

Rosanne en Ausrine gaan op bezoek bij elkaars restauratiewerkplaatsen in Keulen. Rosanne gaat mee met Andrea Hünteler naar een kerk waar Verena Ebels restauratiewerk doet op locatie. Het gaat om langdurige bruiklenen van het Schnütgenmuseum aan de kerk, die voor verschillende doeleinden in gebruik is, zoals daklozenopvang.

September-oktober Manon overige projecten

Tijdens de stages van de andere twee junioren, werkt Manon aan verschillende projecten bij SRAL: twee vergulde schilderijframes en de wapenborden van Gemeentehuis Venlo. Ze voert een structurele houtbehandeling uit op de lijsten. Ze maakt mallen en gipsen reconstructies, die zij vervolgens in de juiste kleur verft en aanbrengt. Delen van het werk worden geretoucheerd en opgevuld.

De metalen wapenborden moeten compleet opnieuw worden geverfd en enkele delen gereconstrueerd en verguld. Manon heeft met klei reconstructies gemaakt, daarvan malletjes gevormd en opgevuld met twee componenten epoxy.

14 Oktober

Ausrine en Rosanne gaan op excursie naar Xanten en Kalkar om naar de beelden en retabels in twee kerken te kijken (Bijv. Beeldsnijwerk van Henrick Douwerman, Hendrik Grotens, Arnt van Tricht, Arnt van Zwolle/Kalkar). Het retabel waar Ausrine aan gewerkt heeft tijdens haar stage komt uit de kerk St. Viktor in Xanten. Het beschilderde St. Georgsaltaar door Arnt van Zwolle/Kalkar heeft bijzondere polychromie. De onbeschilderde beelden, die in deze kerken in bovengemiddeld groten getale aanwezig zijn, vormen een bijzondere categorie in de beeldhouwkunst. Het al dan niet gewenst zichtbare houtoppervlak is in de kunstgeschiedenis onderwerp van discussie. Deze onbeschilderde beelden tonen vaak extra virtuoos beeldsnijwerk en uitgewerkte oppervlaktestructuren. Een les over beelden met zichtbaar hout door specialist Aleth Lorne staat gepland.

31 oktober

Het internationale symposium op de helft van het project: Future for Polychromy is met 120 (inter)nationale participanten uitverkocht. Het netwerk begin al aardig vorm te krijgen. Zowel de deelnemers als de Nederlandse en buitenlandse sprekers zijn enthousiast en willen elke twee jaar zo'n bijeenkomst. Kijk hier voor het [programma](#) van de dag

21 november

De internationale klankbordgroep komt bij elkaar voor de halfjaarlijkse bespreking van de voortgang van de trainees. Deze groep bestaat uit:

- Aleth Lorne, senior restaurator, polychromiespecialist, onderzoeker
- Camille De Clercq, Atelier steensculptuur (restaurator) KIK-IRPA Brussel
- Prof. Dr. Regina Urbanek, decaan Faculteit Cultural Sciences, Cologne University of Applied Sciences | TH Köln, Cologne Institute for Conservation Sciences | CICS.

De groep bekijkt samen met de specialisten in opleiding de werken die de musea hebben ingebracht voor het project. Ieder klankbord-lid kan vanuit haar eigen expertise vragen stellen, kennis delen en daarmee een bijdrage leveren aan het onderzoek en onderwijs.

24 november

Locatiebezoek Museum Krona in Uden waarbij zowel Aleth Lorne als Arnold Truyen aanwezig zijn, evenals oud conservator van het Bonnefantenmuseum Peter te Poel.

Na de presentatie van conservator Wouter Prins en een rondleiding door het museum, gaat het team aan de slag met de voor onderzoek uitgekozen beelden.

2 december

Floris van Hest, directeur van het Gieskes Strijbisfonds brengt een bezoek aan het SRAL. Het team neemt hem mee in de vorderingen van het project en de opleiding van de drie junioren.

9 december

Ausrine en Rosanne behandelen de processiehemel in de Sint Servaas in Maastricht. Het baldakijn is hiervoor van het onderstel gehaald. Ze reinigen de polychromie met vergulding en vele ronde, florale, ornamentale vormen.

9 december

Keynote Presentatie Lydia en Rosanne voor online bijeenkomst van ConNext (Conservation by the Next Generation) over het "Why and how" van het PoCo-Project. ConNext is een samenwerking tussen verschillende conserveringsopleidingsinstituten in Europa en Amerika. Vijftig geïnteresseerden nemen online deel.

2 maart

ARDS expert meeting (conferentie) naar aanleiding van de tentoonstelling "Praymobil – medieval artworks in motion". Op de tentoonstelling was ook het christuskind te zien, waar Rosanne tijdens haar stage bij het Museum Schnütgen aan gewerkt heeft.

17 maart

Locatiebezoek in het Bonnefanten met medewerkers van Bisdom Roermond, Limburgs Museum en Huis van Leyden als aanwezige projectpartners. Op zaal 'college' van Arnold en Lydia, daarna in het depot aan het werk. Ook een bezoek aan het kruishout bij SRAL staat op het programma om de voortgang te zien en te discussiëren over 'straatjes' (stratigrafie: vrijgelegde opeenvolgende verflagen). Houd je die wel of niet zichtbaar en met welk doel. Educatief? Documentair? Wat zijn de voor- en nadelen? We besluiten deze discussie ook met de grote groep te voeren tijdens de volgende PoCo-praktijkdag.

9 april

De 3D-scan van het kruishout wordt gemaakt om het kruis in kleinere versie in 3D te kunnen printen. De volgende stap is het maken van een mal van dit kleine kruis zodat elke polychromiefase op een eigen kopie van het kruis kan worden weergegeven, zoals ook voor het corpus gedaan is.

Mal van het corpus

26 april

Aleth Lorne gaf een lesdag bij SRAL over documentatie aan de hand van een powerpoint en voorbeelden. De documentatie van stratigrafie werd ook aan de hand van het kruishout besproken.

27 april

De 3D-scan van het kruishout is binnen! De kleinste details zijn herkenbaar, zoals de plek waar de profielrand lager wordt achter de schouder van Christus en de haak waar het corpus aan hangt.

4 mei

Locatiebezoek 7 in Rijksmuseum Twenthe, Enschede. Naast de collega's van het museum waren bij deze bijeenkomst vertegenwoordigers aanwezig van projectpartners Centraal Museum en Huis van Leyden. Na een presentatie over de aard en het ontstaan van de collectie, ging het team aan de slag met beelden op zaal, in het restauratieatelier en het depot. Een aantal Duitse beelden van lindenhout stonden centraal; voor het team een nieuwe specifieke deelcollectie.

7 mei

Bijeenkomst Klankbordgroep

De internationale klankbordgroep komt bij elkaar voor de halfjaarlijkse bespreking van de voortgang van de trainees. Deze groep bestaat uit:

- Aleth Lorne, senior restaurator, polychromiespecialist, onderzoeker
- Camille De Clercq, Atelier steensculptuur (restaurator) KIK-IRPA Brussel
- Prof. Dr. Regina Urbanek, decaan Faculteit Cultural Sciences, Cologne University of Applied Sciences | TH Köln, Cologne Institute for Conservation Sciences | CICS.

De groep bekijkt samen met de specialisten in opleiding de werken die de musea hebben ingebracht voor het project. Ieder klankbord-lid kan vanuit haar eigen expertise vragen stellen, kennis delen en daarmee een bijdrage leveren aan het onderzoek en onderwijs. Opvallend aan de deze derde bijeenkomst is dat de specialisten opmerken dat het niveau van de vragen van de trainees aanzienlijk is toegenomen.

19 mei

Werkbezoek aan het klooster van de Minderbroeders in Meegen. Dit is het klooster waar een groot deel van de beelden van projectpartner Museum W vandaan komt. Vicaris Hans Peter Bartels ontvangt, licht toe en belooft om naar de derde PoCo-Praktijkdag te komen.

9 juni

Start stage Ausrine bij studio Aleth Lorne.

Zij gaat onder andere aan het werk met de opvulling van een beeld van de Heilige Sybille.

11 juni

In de kerk Sint-Pieter te Beneden in Maastricht wordt een retabel gedemonteerd vanwege de kerksluiting. Rosanne was samen met Lydia aanwezig om te kijken hoe dit in zijn werk gaat, in verband met de problematiek van afbouw en heropbouw in de kerk Sint Pieter te Boven.

Dit is logistiek een lastige klus door de grootte en het gewicht.

17 juni

Ausrine en Rosanne doen samen onderhoudswerk aan 19^e eeuwse beelden in de kerk in Vaals: conditiecheck en oppervlaktereiniging.

29 juni

Lesdag Aleth Lorne in haar studio over onder andere partiële polychromie.

1 juli

Derde PoCo-Praktijdag

Alle partners verzamelen zich bij SRAL voor de derde PoCo-praktijdag.

We beginnen met een overzicht van het project en de rode, (kunst)historische lijnen die uit de locatiebezoeken naar voren zijn gekomen. Hoe zijn de collecties ontstaan, welke groepen beelden zijn te onderscheiden, welke makers zijn bekend, welke technieken zijn toegepast etc. Vervolgens gaan we in twee werkgroepen uiteen, die op de helft van de middag wisselen. In het ene atelier staan de voorbeeldwerken uit het project opgesteld en vertellen de junioren over het onderzoek en eventuele behandeling er aan de beelden is verricht. Het andere atelier staan in het teken van het maken van kopieën. Daarnaast geeft Ausrine hier een demonstratie van de laser en kunnen de deelnemers monsters bekijken door de microscoop.

Fotocredits:

Rob Becker, Beeldverhaal: foto's 19 sept, 31 oktober en 24 november 2025, 4 mei en 1 juli 2026

Overige foto's: Poco-team

Bijlage : Planning project

Planning Project

PPD = PoCo-PraktijkDag, plenair voor hele netwerk

LB = LocatieBezoek door PoCo-team, evt. andere partners met maximum aangegeven door locatie

2024	wat	waar	Aanwezig	Specialist
17-oktober	PPD-1	CCNL, Amersfoort	allen	
25-november	LB-1	Museum W, Weert	2-extra	Arnold
2025				
24-februari	LB-2	Limburgs Museum, Venlo	3-extra	Arnold
18-maart	Klankbord	SRAL en TEFAF		
22-mei	LB-3	Museum Catharijneconvent, Utrecht	3-extra	Aleth
17-juni	PPD-2	Limburgs Museum, Venlo	allen	
19-september	LB-4	Centraal Museum, Utrecht	3-extra	Aleth
31-oktober	Interim symposium internationaal	BF, Maastricht	Allen + ca 75 deelnemers van buiten	
24-november	LB-5	Krona, Uden	3-extra	Arnold en Aleth
2026				
17-maart	LB-6	Bonnefanten, Maastricht	X-extra	Arnold
4-mei	LB-7	Rijksmuseum Twente, Enschede	X-extra	Aleth
7-mei	Klankbord	SRAL		
1-juli	PPD-3	SRAL	allen	
1-sept-	Start publicatie, afronden sample sets, voorbereiden eind-symposium	SRAL	team	1-sept-
22-oktober	Klankbord	SRAL		
19-november	LB 9	Boijmans Van Beuningen, Rotterdam	X extra	Aleth
2027				
februari	LB 9	Huis van Leyden	X extra	Arnold
maart	LB 10	Rijksmuseum (CCNL) Amersfoort	X extra	Arnold en Aleth
april	Klankbord	SRAL		
Juni	Presentatie Publicatie, sample sets, symposium	SRAL	allen	

